

HANDLEIDING MODERATOREN
(uitgebreid)

EEN HELEBOEL GEVOEL
GROEP 3-4

INLEIDING

In dit zaalprogramma gaan leerlingen kijken naar een compilatie van **korte films vol gevoel**. Leerlingen achterhalen **hoe gevoelens binnen film kenbaar worden gemaakt** (denk aan muziek, geluiden, kleurgebruik, gezichtsuitdrukkingen en lichaamshouding) en gaan na het bekijken van de films iets met hun eigen gevoelens doen. Leerlingen leren dus goed te **kijken**, te **luisteren** én bovenal goed te **voelen**! Dit alles gebeurt met behulp van opdrachten die tussen het filmkijken door kunnen worden ingezet.

Dit programma is ontwikkeld door Netwerk Filmeducatie, Eye Filmmuseum, Cinekid, IFFR, IDFA en NFF.

Informatie voor de moderator

- Deze handleiding is bedoeld ter ondersteuning bij het modereren van het zaalprogramma in filmtheater of bioscoop.
- Je kunt de bijbehorende kant-en-klare PowerPoint-presentatie gebruiken, of er een eigen versie van maken. De slides kunnen als *ppt* of *pdf* (via een aangesloten laptop) worden vertoond.
- Dit is de uitgebreide handleiding; er is ook een beknopte versie beschikbaar.
- Bij beide handleidingen hoort dezelfde PowerPoint-presentatie.

Doelen van dit zaalprogramma

- Leerling beleeft en maakt kennis met verschillende soorten film.
- Leerling ervaart gevoelens en gedachten bij het kijken van een film en verwoordt ze.
- Leerling vertelt aan de hand van wat hij heeft waargenomen wat het verhaal van de film is en vertelt iets over personages en gebeurtenissen in een film.
- Leerling geeft aan de hand van eenvoudige kijkvragen aan wat hij van de film vindt.

Films in dit programma

[The First Step](#) (David Noblet, 3 min, speelfilm) - gevoelens en de kijker

[Catastrophe](#) (Jamilie van Wijngaarden, 2 min, animatie) - gevoelens en gezichtsuitdrukkingen

[Grote wolf & kleine wolf](#) (Rémi Durin, 13 min, animatie) - gevoelens en kleurgebruik

[INKT](#) (Erik Verker en Joost van den Bosch, 2 min, animatie) - gevoelens en geluiden

[Kuap](#) (Nils Hedinger, 7 min, animatie) - gevoelens en muziek

[Paniek!](#) (Joost Lieuwma en Daan Velsink, 5 min, animatie) - gevoelens en kijker

Totale duur compilatie: 35 minuten

Totale duur van programma: ca. 60 minuten

In deze handleiding wordt bij elke film een korte samenvatting gegeven. Deze schuingedrukte tekst is ter informatie voor de moderator en hoeft niet voorgelezen te worden.

TIPS VAN COLLEGA'S

We verzamelden de beste voorbereidings- en gesprekstips van theaters uit het hele land voor je, om een zo soepel en betekenisvol filmbezoek te organiseren voor scholen.

PRAKTISCHE TIPS

Maak een draaiboek

Mail vooraf altijd de afspraken of een draaiboek naar de school. Denk aan dag, datum, tijd, zaal, maar ook; welke film gaan ze kijken? Is er een randprogramma? Hoelang duurt het? Is er lesmateriaal of een les die ze ter voorbereiding moeten doen? Dit overzicht kan makkelijk doorgestuurd worden naar collega's.

Denk aan extra's

Bedenk of er extra benodigheden moeten komen, zoals microfoons, stoelverhogers voor kleuters, rolstoelplekken of een spot op de moderator.

Test techniek

Test samen met je collega van filmtechniek niet alleen de films, maar ook het switchen tussen films en PowerPoint-dia's (al dan niet tussen filmprojector en laptop).

Wat spreek je af met leraren?

(vooraf per mail of voor aanvang op locatie doorlopen)

- Geef leraren **een duidelijke rol** mee: ga verspreid zitten in de zaal, help orde houden en doe vooral mee bij vragen en opdrachten!
- Maak vooraf met de leraar afspraken over **jassen/tassen** en over **toiletbezoek** tijdens de voorstelling. Het is vaak handig jassen/tassen onder de eigen stoel op te bergen.
- **Controleer** samen met een leraar **de zaal** zodra deze leeg is: is het netjes en vooral, zijn er telefoons, sleutels of handschoenen blijven liggen?
- Vraag achteraf naar de eerste indruk van leraren (en leerlingen): vonden ze het leuk? Een paar dagen later kun je ook een kort (!) vragenlijstje sturen voor **feedback**.

“Een leraar kent de pappenheimers in de klas, dus het is enorm fijn als ze zich tactisch opstellen in de filmzaal”

Wat spreek je af met leerlingen?

De regels op school, in het klaslokaal, zijn een handig uitgangspunt

- **Als je iets wilt vragen of zeggen, steek je je vinger op**
- **Jassen/tassen: zie afspraak met leraar**
- **Toiletbezoek: zie afspraak met leraar**
- **Telefoons uit / stil / weggestopt**
- **Niet eten / drinken**
- **Geen voeten op de stoel en laat de zaal schoon achter**

“Meest gestelde vraag: ‘krijgen we ook popcorn?’ Helaas...”

GESPREKSTIPS

Manage verwachtingen

Vertel waarom ze hier zijn en hoe het programma eruitziet. Bij jonge leerlingen is het soms goed om aan te kondigen dat het licht gedimd gaat worden. Oudere leerlingen willen vaak graag weten hoelang de films duren.

Zorg dat je publiek hoorbaar is

Herhaal wat in de zaal gezegd wordt, vat samen, of gebruik een publieksmicrofoon om iets hoorbaar te maken voor de rest van het publiek. Het allerbeste werkt een zogenaamde Catchbox: een schuimrubberen 'dobbelsteenmicrofoon' die leerlingen rond kunnen gooien.

Vraag door

Waarom vind je dat?

Wissel vraagtypes af

Wissel vragen aan de hele zaal (*hand omhoog als..*) af met individuele vragen (*wie kan wat zeggen over..?*). Zo blijven leerlingen betrokken.

Geef gespreid de beurt

Geef niet alleen de voorste rij of de meeste fanatieke leerlingen de beurt. Speur ook de achterste rijen af, of geef de beurt aan leerlingen die hun hand niet zo hoog opsteken. Een beurt geven aan een niet-oplettende leerling is natuurlijk ook een beproefde techniek in het onderwijs.

Anticipeer

Luister echt naar wat leerlingen te zeggen hebben en reageer daarop.

“Enthousiasme is aanstekelijk, dat moet je als moderator dus uitstralen. Ook leraren die zelf actief meedoen in de zaal zijn top, dat waarderen leerlingen.”

Pas je taalgebruik aan

De woordenschat van een leerling uit groep 5-6 is nog niet zo ver ontwikkeld als die van een volwassene. Houd daar rekening mee en zorg dat je geen onnodig ingewikkelde woorden gebruikt.

Activeer de kijkhouding

Door een gerichte kijkopdracht mee te geven activeer je leerlingen.

Stimuleer beweging

Hebben leerlingen moeite met stilzitten? Ook in de zaal kun je actief zijn. Denk bijvoorbeeld aan een quiz met staan-zitten of hand omhoog-omlaag. Of doe een klassikale stretchoefening van lichaamsdelen als een soort bioscoop-yoga (oren om de film te horen, benen om te laten bungelen, rits je mond dicht, help je ogen opensperren).

Sluit het programma af

De afsluiting van het zaalprogramma is – net als een les op school afronden - belangrijk. Herhaal bijvoorbeeld nog even het leerdoel; waarom waren ze hier ook alweer? En bedank de leerlingen voor hun aandacht en inbreng.

“Ik leer weer van leerlingen door ze te vragen naar hun favoriete films, of wat te vertellen over populaire YouTubers of games, want ook tussen film en games is een mooie brug te slaan.”

- **Welkom! [slide 1]**

Welkom in <naam theater>, Ik ben <naam>

Wie is hier al eens eerder geweest? (vingers)

Vraag: Wie kan vertellen wat we gaan doen? (vingers, aanwijzen)

Vraag de leerlingen om een vinger op te steken voor het antwoord.

Neem de regels kort door (zie regels, pag. 2)

- **Overzicht van de films [slide 2]**

Dit zijn de zes korte films die we gaan bekijken. Sommige films duren heel kort (2 minuten) en andere films duren iets langer (13 minuten).

Kunnen jullie nog meer verschillen opnoemen tussen de films die jullie hier zien?

Bijvoorbeeld: sommige films zijn met echte mensen, anderen met dieren. Of sommige films spelen zich af onder water, anderen niet.

Iets wat jullie misschien niet meteen op de afbeeldingen zien, is dat er in al deze films gevoelens voorbij komen en dat die per film anders zijn. Dat gaan we vandaag ontdekken!

- **Film en gevoel [slide 3]**

Waarschijnlijk ken je de gevoelens boos, vrolijk of verdrietig zijn wel.

Vraag: Welke gevoelens kennen jullie nog meer?

Vraag: Hoe zie je bijvoorbeeld aan iemand of hij boos is?

Laat iedereen staan. Lukt het de leerlingen om er boos uit te zien zonder geluid te maken? En wat verandert er als ze allemaal blij zijn?

Denk aan hoe iemand staat en hoe iemand kijkt. Doe dit eventueel ook zelf voor.

- **Veel kijkplezier! [slide 4]**

Heel goed! In films komen natuurlijk ook heel veel gevoelens voorbij, anders wordt een verhaal wel heel saai om naar te kijken. We gaan goed kijken naar de zes films, luisteren én natuurlijk ook voelen. Tussendoor bespreken we de films met korte opdrachten.

THE FIRST STEP | 5 minuten | gevoelens en de kijker

Ter informatie voor de moderator: *Terwijl zijn moeder boodschappen doet, moet Bambi in de auto wachten. Ook Anaïs wacht, in de auto ernaast. Ze verkleeden zich met spullen die ze in de auto vinden en beleven samen de wildste avonturen, zonder een woord te zeggen of hun auto's te verlaten.*

Voorafgaand aan de film:

Jullie hebben net heel goed laten zien hoe we bepaalde gevoelens kunnen zien en herkennen bij iemand anders. Maar bij deze film ben ik erg benieuwd wat jullie zélf voelen tijdens het kijken. Veel plezier bij deze eerste film die 3 minuten duurt!

Start de film! The first step

Na afloop van de film:

Opdracht

Laat de leerlingen reageren op de film door een lichaamshouding aan te nemen. Geef de leerlingen de volgende opdracht: Welk gevoel geeft deze film jou? Word je er vrolijk van? Verdrietig? Of iets anders? Ga allemaal staan en neem een houding aan die past bij het gevoel die de film bij jou oproept.

Blijf in je houding en kijk maar even om je heen. Laat de leerlingen vervolgens zitten en bespreek dan de houdingen van de leerlingen na. Waarom hebben ze voor die houding gekozen?

CATASTROPHE | 5 minuten | gevoelens en gezichtsuitdrukkingen

Ter informatie voor de moderator: *Catastrophe* volgt het verhaal van de huisdieren van een oude dame. Wanneer de rode kater Rodney een lief en onschuldig parkietje dood aantreft in zijn kooi, wijzen alle vingers naar hem. Wanhopig probeert Rodney de boel te redden, maar eigenlijk gaat het vanaf hier echt compleet mis.

Voorafgaand aan de film

Net hebben we een film gezien waarin echte mensen speelden en we hun gevoelens konden zien. Nu gaan we kijken naar een animatiefilm, dat is een getekende film.

Vraag: Kunnen we gevoelens ook zien in films waarin geen echte mensen spelen, maar de personen getekend zijn?

Antwoord: Ja dat kan zeker! *Sterker nog: de rest van de films zijn allemaal animatiefilms. Kijk en luister maar eens goed naar de eerste animatiefilm van 2 minuten.*

Start de film! Catastrophe

Na afloop van de film

Daar gebeurde een hoop zeg! En het liep niet helemaal goed af voor het vogeltje...

Vraag: Hoe zou jij je voelen als jij de kat was geweest?

Schakelen naar de presentatie

Opdracht

Gebruik bij deze opdracht de afbeelding in de slide.

In animatiefilms kun je dingen heel erg overdrijven. Als iemand verbaasd of een beetje zielig is, kun je de ogen van iemand bijvoorbeeld sùúúúper groot maken zoals bij de kat. Kijk maar naar de afbeelding op de slide!

Laat de leerlingen proberen om een net zo grote mond te krijgen als de dame in de film toen ze schreeuwde.

Laat de leerlingen ook proberen om net zulke grote ogen te krijgen als de kat toen hij erachter kwam dat het vogeltje nog leefde.

Hmmm, jullie doen je best maar ik denk dat de dame en de kat in de film toch echt een grotere mond en grotere ogen hadden. Dat is het leuke van animatiefilms, alles kan!

GROTE WOLF & KLEINE WOLF | 16 minuten | gevoelens en kleurgebruik

Ter informatie voor de moderator: *Grote Wolf woont heel gelukkig in zijn eentje onder een prachtige boom, tot op een dag een klein wolfje bij hem intrekt. Wolfje eet zijn eten op, gooit zijn spullen door de war, snurkt, kortom: hij is een enorme lastpost. Maar als Wolfje weer is vertrokken, realiseert Grote Wolf zich hoezeer hij zijn kleine kameraadje mist.*

Voorafgaand aan de film

We gaan nu naar een andere film kijken die ook getekend is, maar waarin de figuren geen super grote ogen of monden krijgen. Hier kunnen we op een andere manier zien hoe de figuren in de film zich voelen, namelijk door de kleuren! Let bijvoorbeeld maar goed op hoe de kleur van de snuit van de grote wolf verandert als hij boos wordt.

Deze film duurt iets langer dan de andere films die jullie tot nu toe gezien hebben, namelijk 13 minuten. Veel kijkplezier!

Start de film! Grote wolf & kleine wolf

Na afloop van de film

Vraag: Wat vonden jullie van de film? Wie kan een reactie geven in 1 woord?

Vraag: Wat is er gebeurd in de film?

Antwoord: *Aan het begin van de film zag je goed dat de kleine wolf de rust kwam verstoren van de grote wolf.*

Vraag: Hoe denk jij dat de grote wolf zich daarbij voelde?

Antwoord: *De grote wolf werd daar boos over. Bijvoorbeeld omdat de kleine wolf papieren vliegtuigjes maakte van de krant of omdat hij de spullen van de grote wolf pakte om muziek af te spelen.*

Schakelen naar de presentatie

Opdracht

Gebruik bij deze opdracht de afbeeldingen in de slide.

Voordat we de film gingen kijken, had ik gevraagd om goed te letten op de kleur van de snuit van de grote wolf als hij boos werd. Daar heb ik twee plaatjes van meegenomen.

Jullie mogen allemaal even gaan staan.

Als je denkt dat de wolf op het linker plaatje boos is: doe dan allebei je armen in de lucht. Als je denkt dat de wolf op het rechter plaatje boos is: doe dan je handen in je zij.

Laat de leerlingen even om zich heen kijken en vraag ze dan om weer te gaan zitten.

Antwoord: Heel goed! Op het rechter plaatje was de wolf inderdaad boos. Je ziet hem een beetje boos kijken, maar je ziet ook dat zijn snuit rood is geworden! Dat is een kleur die je vaak ziet als iemand boos wordt. Misschien dat je zelf ook wel eens rood wordt van woede

INKT | 5 minuten | gevoelens en geluiden

Ter informatie voor de moderator: *INKT volgt een octopus met smetvrees tijdens een dagelijkse schoonmaakbeurt, maar ook al heb je nog zoveel armen, soms kun je er toch nog net niet bij. Hij rust echter niet tot het aquariumvenster vlekkeloos is.*

Voorafgaand aan de film

We gaan nu weer naar een kortere animatiefilm kijken van 2 minuten. Dit keer hoeven jullie niet naar de kleuren te kijken, maar moeten jullie vooral goed opletten welke geluiden jullie tijdens de film wel en niet horen. Veel kijkplezier!

Start de film! INKT

Na afloop van de film

Vraag: Wat voelde je tijdens het kijken van de film? Werd je vrolijk, verdrietig, boos?

Vraag: Hoe denk jij dat de octopus zich voelde?

Antwoord: Het woord dat er het beste bij past is 'gefrustreerd'. Dat is bijvoorbeeld wat je voelt als je een moeilijke som moet oplossen en dat niet lukt of wanneer je iemand iets duidelijk wilt maken en de ander het niet begrijpt. Zoals in de film! Je bent dan een beetje boos en vindt de ander misschien zelfs wel irritant.

Opdracht

Zoals je merkt zijn gevoelens soms moeilijk uit te leggen in woorden. Geluiden kunnen helpen om gevoelens te herkennen (denk maar aan grommen als je boos bent of lachen als je blij bent), maar konden jullie eigenlijk wel horen dat de octopus zich gefrustreerd voelde?

Antwoord: Nee, hij maakte juist helemaal geen geluid! Misschien dat de schoonmaker hem daarom ook niet begreep. Daarom hebben we jullie hulp nodig!

Stel, jij wordt gevraagd om de 'stem' van de octopus te zijn.
Welke geluiden zou jij dan maken tijdens de film?

Laat de hele zaal tegelijkertijd de geluiden maken. Benoem vervolgens welke geluiden je in de zaal kon horen.

Ter informatie voor de moderator: *Een kikkervisje mist de kans om een kikker te worden en blijft alleen achter. Maar er is veel te ontdekken in de vijver en de lente komt zeker volgend jaar weer. Een klein verhaal over opgroeien.*

Voorafgaand aan de film

We gaan nu kijken naar een film die op een heel bijzondere manier is gemaakt. Net als in de vorige film speelt het verhaal zich onder water af, maar dit keer is het gefilmd in een échte vijver waar de kikkervisjes in getekend zijn. Ook is er iets bijzonders aan de hand met één van de kikkervisjes... Kunnen jullie mij straks vertellen wat? Laten we maar snel gaan kijken! Deze film duurt weer iets langer, namelijk 8 minuten.

Start de film! KUAP

Na afloop van de film

Vraag: Wat vond je opvallend tijdens het kijken naar de film?

Vraag: Wat was er met één van de kikkervisjes aan de hand? Hoe denken jullie dat dat ene kikkervisje zich voelde?

Antwoord: Eén van de kikkervisjes werd niet net als zijn broertjes en zusjes een echte kikker. Hij moest daar veel langer op wachten. Daarom was het kikkervisje eerst verdrietig, omdat hij er niet bij hoorde. Later was het kikkervisje juist blij, omdat hij eindelijk een echte kikker was geworden!

Schakelen naar de presentatie

Opdracht

Een van de manieren waarop je misschien hebt kunnen merken hoe het kikkervisje zich voelde, was door de muziek! Luister maar eens goed naar dit korte fragment uit de film.

Vraag: Hoe vonden jullie de muziek klinken? Vrolijk, spannend, verdrietig?
Klopt dat denk je met hoe het kikkervisje zich voelde?

Oké en wat nou als de filmmakers bij dit stukje in de film een heel ander muziekje hadden gebruikt? Luister maar weer goed.

Vraag: Hoe vonden jullie de muziek nu klinken? Past dat goed bij hoe het kikkervisje zich voelde?
Antwoord: Nee, de muziek was super vrolijk, terwijl het kikkervisje juist verdrietig, alleen en een beetje bang was.

Nu weten jullie dat je gevoelens dus niet alleen aan iemand kunt zien of kunt horen door wat iemand zegt, maar dat muziek ook erg belangrijk is in films.

Ter informatie voor de moderator: *Marja gaat een dagje naar het strand, maar wordt onderweg overvallen door paniekgedachten: heeft ze het gas wel uitgedraaid? Het strijkijzer wel van de plank gehaald? De badkraan wel dichtgedraaid? De mogelijke gevolgen van haar ingebeelde vergeetachtigheid groeien in haar gedachten tot catastrofale proporties, maar het is uiteindelijk haar paniekerige aard zelf die haar de das om doet.*

Voorafgaand aan de film

In deze volgende film gaan jullie ook weer veel muziek horen waaraan je gevoelens kunt herkennen, maar ik ben eigenlijk vooral benieuwd wat deze film met jullie zelf doet. Kijk, luister en voel dus maar goed! Dit is alweer de laatste film van vandaag en duurt 6 minuten.

Start de film! Paniek!

Na afloop van de film

Opdracht

Ik ben erg benieuwd wat jullie voelden tijdens het kijken van de film. Misschien voelden jullie net als de vrouw in de film zelf ook een beetje paniek? Of voelden jullie juist iets heel anders?

Laat de leerlingen weer reageren op de film door een lichaamshouding aan te nemen. Geef de leerlingen de volgende opdracht: Welk gevoel geeft deze film jou? Word je er vrolijk van? Bang? Of iets anders? Ga allemaal staan en neem een houding aan die past bij het gevoel die de film bij jou oproept!

Blijf in je houding en kijk maar even om je heen. Laat de leerlingen vervolgens zitten en bespreek dan de houdingen van de leerlingen na. Waarom hebben ze voor deze houding gekozen?

In de film zagen jullie dat de vrouw vaak in paniek was.

Vraag: Zijn jullie wel eens in paniek geweest?

Vraag door: De vrouw in de film ging van de paniek zweten. Zijn er ook nog andere dingen die je voelt in je lijf als je in paniek bent? En waar voel jij dat dan?

Antwoord: Bijvoorbeeld de kriebels in je buik.

AFRONDEN (5 minuten)

- We hebben films met een heleboel gevoel gezien en we hebben geleerd hoe deze gevoelens duidelijk worden gemaakt binnen films. Met behulp van heel overdreven gezichten binnen animatie/getekende films, met behulp van kleuren en natuurlijk ook met muziek en geluiden. En we weten nu dat er niet alleen gevoelens in een film zitten, maar dat ook jij als kijker een hoop kan voelen tijdens het kijken van een film!
- *Vraag:* Tot slot ben ik benieuwd bij welke film jullie het meeste voelden en ook naar wat jullie toen voelden?
- Rond af: We zijn nu aan het einde gekomen van het zaalprogramma. Ik wil jullie heel hartelijk bedanken voor jullie aandacht!

Colofon

[Netwerk Filmeducatie \(2022\)](#)

De educatieprogramma's in de Korte Film Poule zijn tot stand gekomen in samenwerking met: [Eye filmmuseum](#), [Cinekid](#), [NFF](#) (Nederlands Filmfestival), [IFFR](#) (International Film Festival Rotterdam) en [IDFA](#) (International Documentary Festival Amsterdam).

Vragen of opmerkingen? netwerkfilmeducatie@eyefilm.nl